

pentru viața și oamenii de la țară și se explică foarte lămurit în ce anume constă filozofia tolstoiană.

Indiferent însă cine este autorul acestui articol, trebuie remarcată poziția judicioasă pe care el se situează atunci când discută atitudinea socialistilor față de opera lui Tolstoi. « Cu toată prăpastia enormă, care există între concepția lui Tolstoi asupra vieții și a societății și concepția socialistă... — spune el — mai mult decât toți îl laudă socialistii ». I. Nicolaevici explică acest paradox aparent astfel: « Atacurile pe care Tolstoi le-a adus societății de azi, atacuri violente, în care arată toată putreziciunea, toată nedreptatea, toată silnicia și toate crimele societății de azi, au deschis ochii la milioane de oameni, care trecind pe lângă Tolstoi au nimerit la noi ».

Într-adevăr, oamenii cărora operele scriitorului rus le-au demonstrat că societatea burgheză e nedreaptă, e putredă « s-au convins în curînd că, dacă e nedreaptă, trebuie înlăturată morala resemnării a lui Tolstoi, trebuie să lupte cu energie, cu violență pentru înlăturarea acestei societăți. S-au convins, după ce Tolstoi le-a deschis ochii, că numai socialismul duce la dezrobirea lor, la fericirea omenirii ».

Concluzia la care ajunge articolul subliniază cu multă pătrundere rolul pe care opera lui Tolstoi este chemată să-l joace în lupta proletariatului pentru libertate, rol pe care îl va deține și după victoria și eliberarea acestuia: « muncitorimea socialistă se va gândi totdeauna cu venerație la numele lui Tolstoi, pe care-l va considera unul din marii luptători pentru binele omenirii ». Atît problemele esențiale ridicate de I. Nicolaevici, cît și felul în care sînt ele discutate ne fac să ne gîndim că autorul ar fi cunoscut articolele lui Lenin și ar fi fost influențat de ele.

Într-adevăr ideile de bază, pe care se sprijină articolul publicat în « Calendarul Muncii » în aprecierea operei și în genere a activității lui Lev Tolstoi se înrudesesc cu tezele formulate de Lenin. Astfel, I. Nicolaevici subliniază — în spirit leninist — ca o idee fundamentală pe baza căreia își dezvoltă toată argumentarea, contradicțiile caracteristice pentru opera lui Tolstoi, contradicțiile dintre critica socială acerbă și filozofia pasivității și smereniei. Pe această linie am putea surprinde și unele asemănări de amănunt. Astfel Lenin arată că « Tolstoi este ridicul ca un proroc, care a descoperit noi rețete pentru salvarea omenirii » și că sînt « jalnici tolstoști » care « vin să transforme în dogmă partea cea mai slabă a învățăturii sale » și spune că lipsa de înțelegere a situației din Rusia îl pune pe scriitor pe aceeași treaptă cu « un țăran patriarhal, naiv ». În articolul tipărit în « Calendarul Muncii » se subliniază de asemenea felul « simplist, naiv », în care caută să dezlege scriitorul rus problemele sociale, manifestîndu-se pe acest plan ca « un visător și nu ca un cugetător, ca un filozof », « concepțiile lui istorice și filozofice » fiind « pure copilării ». Înrudirea cu tezele lui Lenin se observă și în sublinierea simpatiei lui Tolstoi pentru lumea patriarhală a satului, dar mai ales în elucidarea atitudinii pe care proletariatul trebuie s-o aibă față de moștenirea scriitorului rus și anume să ia « ce-i bun și să înlătore ce-i rău ». Este același îndemn care răsună și în articolele lui Lenin de a învăța din demascarea societății capitaliste pe care o întreprinde Tolstoi, dar de a respinge cu desăvîrșire filozofia tolstoistă.

Asemănările date pledează odată mai mult pentru ipoteza că e vorba nu de un articol original, ci de o traducere după vreun material publicat în rusește și reluînd cunoscutele teze ale lui Lenin. Din păcate, autorul lucrării de față n-a avut posibilitatea să cerceteze revistele și ziarele muncitorești din